

5

VIỆN ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI
KHOA LUẬT

ThS. TRẦN VĂN SƠN
(Chủ biên)

GIÁO TRÌNH

**LUẬT
TỔ TỤNG HÌNH SỰ**

GUYÊN
LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN TƯ PHÁP

GIÁO TRÌNH
LUẬT
TỔ TỤNG HÌNH SỰ

Mã số: TPC - 05 - 10

VIỆN ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI
KHOA LUẬT

ThS. TRẦN VĂN SƠN
(Chủ biên)

GIÁO TRÌNH LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ

NHÀ XUẤT BẢN TƯ PHÁP
HÀ NỘI - 2005

Chủ biên
TH.S TRẦN VĂN SƠN

Tham gia biên soạn
TH.S NGUYỄN NGỌC KHANH

LỜI NÓI ĐẦU

Bộ luật tố tụng hình sự của nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam được Quốc hội thông qua ngày 28 tháng 6 năm 1988, có hiệu lực thi hành kể từ ngày 01 tháng 01 năm 1989. Cho đến nay, Bộ luật này đã qua bốn lần sửa đổi, bổ sung vào các ngày 09 tháng 6 năm 1990, ngày 22 tháng 12 năm 1992, ngày 09 tháng 6 năm 2000 và ngày 26 tháng 11 năm 2003.

Bộ luật quy định về trình tự, thủ tục tiến hành các hoạt động tố tụng nhằm giải quyết vụ án hình sự, với mục đích giải quyết vụ án đúng đắn, chính xác, kịp thời, nhằm đảm bảo không bỏ lọt tội phạm và không làm oan người vô tội. Bởi vậy, những quy định của Bộ luật tố tụng hình sự là hết sức cần thiết đối với những người tiến hành tố tụng cũng như người tham gia tố tụng trong việc đảm bảo các quyền và lợi ích hợp pháp của mình khi tham gia quá trình tố tụng.

Để đáp ứng yêu cầu nghiên cứu, giảng dạy, học tập môn luật tố tụng hình sự, trước đây Viện Đại học mở Hà Nội đã tiến hành biên soạn “Giáo trình luật tố tụng hình sự” làm tài liệu giảng dạy, học tập chính thức. Giáo trình được biên soạn dựa trên cơ sở Bộ luật tố tụng hình sự đã được sửa đổi, bổ sung ngày 09 tháng 6 năm 2000 và một số văn bản pháp luật khác.

Trong lần tái bản này, giáo trình luật tố tụng hình sự

của Viện Đại học mở Hà Nội được biên soạn theo những nội dung được sửa đổi, bổ sung trong Bộ luật tố tụng hình sự năm 2003.

Khoa Luật
Viện Đại học mở Hà Nội

Chương I

KHÁI NIỆM, NHIỆM VỤ VÀ CÁC NGUYÊN TẮC CƠ BẢN CỦA LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ

I. MỘT SỐ KHÁI NIỆM

1. Khái niệm tố tụng hình sự

Trong tất cả các chế độ xã hội có sự phân chia giai cấp, phạm tồn tại như một tất yếu khách quan. Chính vì vậy, cuộc đấu tranh phòng, chống tội phạm cũng là một tất yếu khách quan. Trong cuộc đấu tranh này, một trong những công cụ sắc bén và hữu hiệu được Nhà nước sử dụng là *pháp luật, cụ thể pháp luật hình sự và pháp luật tố tụng hình sự*.

Trong lời nói đầu của Bộ luật hình sự năm 1999, Nhà nước ta đã khẳng định: *“Pháp luật hình sự là một trong những công cụ sắc bén hữu hiệu để đấu tranh phòng ngừa và chống phạm, góp phần đắc lực vào việc bảo vệ độc lập, chủ quyền thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, tổ chức...”*. Để thực hiện nhiệm vụ trên, Bộ luật hình sự quy định *những hành vi nguy hiểm cho xã hội bị coi là phạm và phải chịu hình phạt*.

Tuy nhiên, để đấu tranh phòng ngừa và chống tội phạm

hiệu quả, Nhà nước không chỉ dừng lại ở việc quy định hành vi nào là tội phạm và phải chịu hình phạt, mà phải có các biện pháp đảm bảo các quy định đó được thi hành nghiêm chỉnh trong thực tế. Bộ luật tố tụng hình sự đã được ban hành nhằm quy định “*trình tự, thủ tục khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử và thi hành án hình sự; chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và mối quan hệ giữa các cơ quan tiến hành tố tụng, nhiệm vụ, quyền hạn và trách nhiệm của những người tiến hành tố tụng; quyền và nghĩa vụ của những người tham gia tố tụng, của cơ quan, tổ chức và công dân; hợp tác quốc tế trong tố tụng hình sự, nhằm chủ động phòng ngừa, ngăn chặn tội phạm phát hiện chính xác, nhanh chóng, xử lý công minh, kịp thời mọi hành vi phạm tội, không để lọt tội phạm, không làm oan người vô tội*” (Điều 1 Bộ luật tố tụng hình sự năm 2003). Bên cạnh đó, yêu cầu đặt ra đối với các cơ quan tiến hành tố tụng là phải *phát hiện chính xác, nhanh chóng và xử lý công minh, kịp thời mọi hành vi phạm tội*. Quá trình này được diễn ra liên tục, kể từ khi bắt đầu cho đến khi kết thúc vụ án, bao gồm các hoạt động tố tụng theo quy định của pháp luật (kiểm tra xác minh nguồn tin, khởi tố vụ án hình sự, tiến hành điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án...) của cơ quan có thẩm quyền, với sự tham gia tố tụng của những người có liên quan đến vụ án, cơ quan nhà nước, tổ chức xã hội và của công dân nhằm góp phần vào việc giải quyết vụ án hình sự.

Khái niệm tố tụng hình sự là quá trình giải quyết vụ án hình sự theo quy định của pháp luật. Tố tụng hình sự gồm toàn bộ hoạt động của các cơ quan tiến hành tố tụng (Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát, Tòa án), người tiến hành tố tụng (Điều tra viên, Kiểm sát viên, Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký Tòa án), người tham gia tố tụng (Bị can, Bị cáo, Người bào chữa, Người bị hại, Nguyên đơn dân sự, Bị đơn dân sự...), của cá nhân,